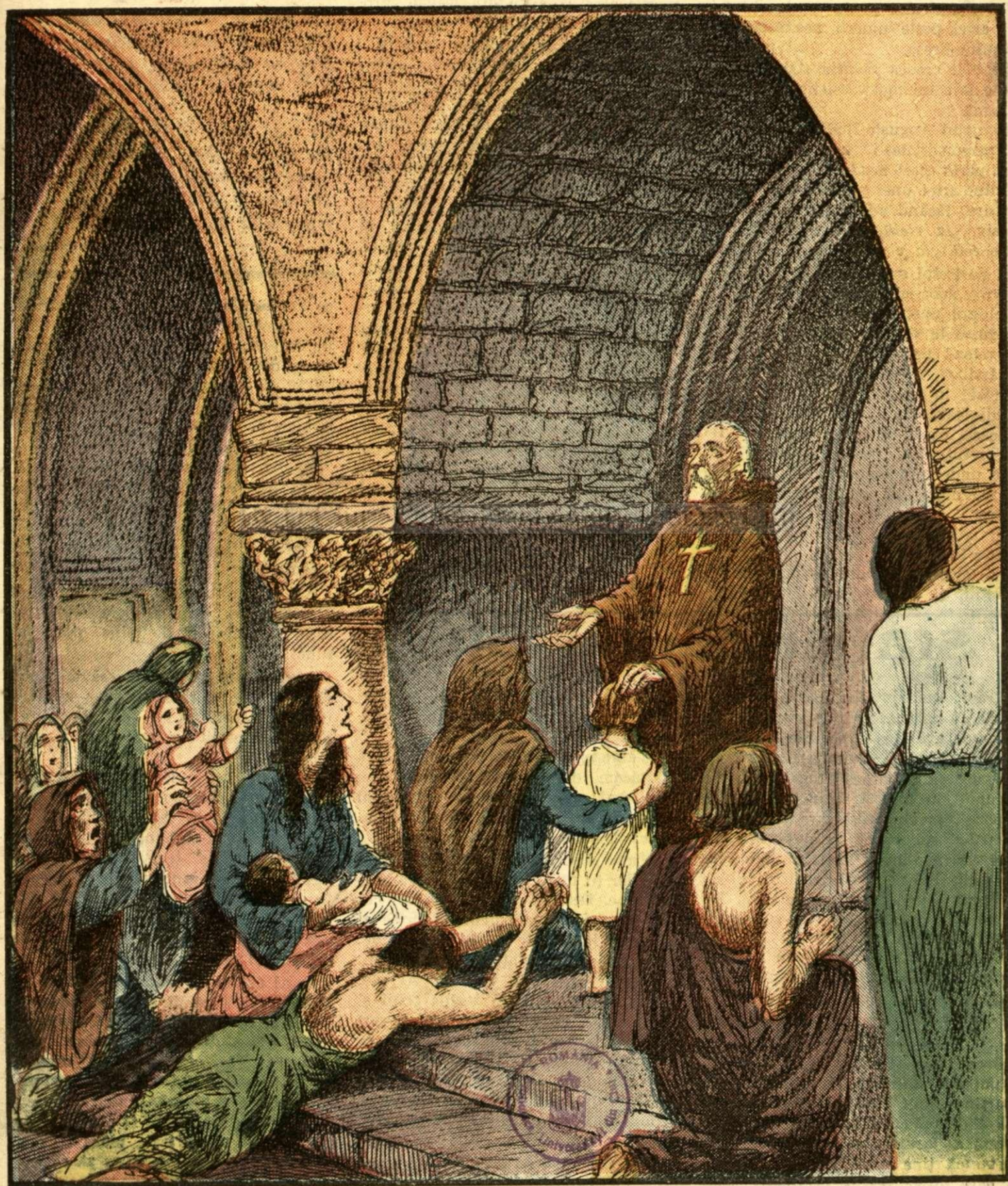

UNIVERSUL LITERAR

PREȚUL ABONAMENTULUI în țară: pe un an 150 lei în străinătate pe un an 300 lei

Sfârșitul lumii. — (Vezi explicația în pag. 3-a)

„La Vieille Haulmière“

de LEONTIN ILIESCU

S'a spus uneori că urâtul din natură nu poate fi motiv estetic în artă. În literatură s'a desmintit de mult acest principiu, dovedindu-se că subtilitatea maestrului poate arunca hlămisul artei peste umerii nesimetrice ai urâtului firesc.

Se mai credea că arta statuară nu poate face un motiv estetic din urâtul natural.

Genialul Auguste Rodin a venit însă cu personalitatea-i uriașă, să arunce de-o parte acest neadevăr și a dat veșmântul artei unei putreziciuni respingătoare, făcând să apară, dintr'un bloc masiv, „la vieille Haulmière“.

Ce este „la vieille Haulmière“?

E portretul sculptural al unei babe sbârcite, măcinate de vreme și de orgii. E chipul unei bătrâne curtezane, prăvindu-se în oglindă, gândindu-se la tinerețea-i prăpădită pe nimicuri, revăzându-se impresurată de amanți și scăldată în florii.

Odinioară era sărbătoarea iubirii, la al cărei ospăț se grămădeau convivi de pretutindeni, poftiți și nepoftiți, acolo unde șampania curgea în valuri, ca nemurirea în cupele de ambră ale zeilor.

Și iată urâtul din fire ajuns motiv estetic în artă...

Ieri—eleganța hetairă de pe vremuri, cu linii și încurbațiuni de Afrodita,

cu mlădieri feline de Cleopatră,, cu zâmbetul pervers al Mesalinei când își privește cu patimă călăul ce stă s'o răpună; azi—, baba urâtă și hădă, sperietoarea copiilor din leagăn, grozavă arătare de scârbă și dispreț.

Ce puternic și szduitor contrast! Dar contrastul acesta îl simte însăși „la vieille Haulmière“, și-l simți tu, cititorule, când stai în fața portretului statuar, căutând să-i pătrunzi liniile, și când te cutremuri, poate, ca și bătrâna curtezană în clipă când și-a înțeles zădărnicia pe pământ.

Și tocmai acest contrast e motivul estetic din artă, căci el te mișcă, îți dă emoții necunoscute până atunci. Urâtul din fire, înveșmântat în haina statuară a artei, prin adevărul descoperit și interpretat cu măiestrie de artist, acest „urât“, în discordanță oribilă cu frumusețea de ieri îți răscoste sufletul și te înalță pe nebănuitele plcuri, pe unde nu zboară decât vulturii lumii.

Și iată cum o realitate hădă și respingătoare te poate atrage s'o contempli cel puțin cu aceeași mișcare sufletească cu care stai uimit în fața „Giccondei“ lui Da Vinci.

Dar maestrul Rodin nu fu creat oare din aceeași substanță a eroilor de veci?

Sfârșitul unei idile

Erau amândoi în floarea vârstei. El de 19 ani, copleșit de visuri și cuprins de aventuri nepotolite, ea de 17 ani, sburdalnică, frumoasă și veselă.

S'au întâlnit din întâmplare la o excursie, în munți. Cum și dela cine a pornit primul gest care le-a trădat simpatia amoroasă, nici ei nu știu precis și nici nu și aduc aminte. Dar scrisorile lui ne arată tragicul iubirii începută într'o zi senină de vară. Tânărul a învins patima ce-l subjugase și azi pare vindecăt.

Hazardul m'a făcut stăpân pe scrisorile lui de-atunci și le dau în vileag.

Iată-le :

I

Draga mea, Gândul meu e plin de scumpa ta amintire și inima-mi îți aparține. Sunt beat de privirea ta și vrăjit de mângâierile tale. Sunt sclav supus al farmecului tău care de departe mă ține prins ca într'o plasă, în care mi-ar plăcea să trăiesc toată viața.

Ne-am cunoscut într'o excursie în

munți și ne-am rătăcit în pădure, poate voluntar, și tu eu? Dar ce interesează aceasta?

Ne-am spus câte-va cuvinte ca să nu tăcem, dar privirile noastre s'au încrucișat, ne-am uitat cu drag unul la altul și ochii noștri s'au fixat adânc, cu toată puterea lor vizuală.

Ț'am strâns mâna, aproape fără voie, iar tu mi-ai răspuns lipindu-te de mine. Deodată un fior, ca un curent electric, ni-a pătruns inimile și ai căzut în brațele mele, cari au devenit lanțuri fierbinți când te-am îmbrățișat cu pasiune violentă. Ai plecat capul pe spate, ai închis ochii și mi-ai oferit buzele tale de coral, cari sunt poarta paradisiului, cbrajii tăi ca pierștecele coapte și sânii tăi mici, țari și proeminenți. Gura mea căuta pe a ta și patimaș ne sorbeam răsuflarea.

Inimile noastre băteau în puternic unison.

Atunci a fost o beție de dragoste, clipe de nebunie și plăceri. Atunci am trăit intens, pentru prima oară, cu pasiune profundă, o căpă rară și

Rondelul lunii

Regina nopților, o, lună,
Sub raza ta eu am visat,
Când blândă coborai pe sat,
Iar inima-mi svăcnea nebună.

Tu sfântă, ocrotitoare, bună...
Păreum de tuina ta legat.
Regina nopților, o, lună
Sub raza ta eu am visat.

O, cine poate azi să mi spună
De ce atât mai fermecat,
Când visului înfiripat,
De stele îi urzeai cunună,
Răspunde tu, paiaa lună?!

S. Hortopan

de neuitat din viața mea. Atunci, entusiasmata am glorificat iubirea cu tine împreună, în imnuri de adorație și de devoțiune adâncă.

Târziu, ne-am pomenit deodată că e noapte și că glasuri prietenești ne strigau de departe. A fost prima deșeptare la realitate.

Vântul adia, frunzele foșneau și tălângi dela oi se auzeau dintr'o vale vecină. Am pornit automași spre locul de întâlnire al tuturor, parcă am fi mers la un supliciu sau la o înmormântare.

Așa te-am cunoscut, așa te-am iubit și așa mi-ai umplut viața cu paradize necunoscute de mine până atunci.

Acum unde ești? Unde să te caut? Dece ai plecat chiar a doua zi, fără urmă și fără să-mi dai de știre? Sunt nedumerit și mă chinue misterul.

II

Nu-ți mai dau de urmă. N'am puțința decât să te caut cu gândul și cu dorul meu nebun, dar materialmente nu pot să te fixez nicăieri.

Astfel, te confund cu toate femeile frumoase ce le văd pe stradă, în trăsuri și în automobile. Te cred că ești una din eroinile simpatice ale romanului pe care-l citesc zilnic.

Te-ai așezat în inima mea fără rivală, a tot stăpânitoare și tiranică. Tu m'ai făcut să înțeleg că viața, un proces de sinteze, n'are niciun sens deosebit fără dragoste, care-i creatoarea și farmecul ei și care ne dă supra-mă bucurie și plăcere.

Clipa cea trăită cu tine în pădure, când mi-ai oferit toate plăcerile dragostei sincere, devina, zi cu zi, centrul de gravitate al existenței mele.

Câteodată, zdrobit de durere că nu te-am lângă mine, chinuit de gân-

dură și de taina în care te ascunzi, așa vrea să te uit, dar în clipa aceea devii mai obsedantă, sufer mai mult, mă simt istovit și parcă ard de viu.

Somnul a fugit de lângă mine din ziua aceea fatală de fericire pe care n-o regăsesc.

Uneori te compar cu altele și așa vrea să te găsească mai puțin frumoasă și așa vrea să te pună într-o situație inferioară, dar nu răușesc. Cu cât vreau să te cobor, tu te ridici mai sus, de ce încerc să te urăsc, deaceia îți devii mai dragă.

Te-am căutat peste tot și-am întrebat pretutindeni de tine, fără să-ți dau de urmă. Atât am aflat că în seara aceea tatăl tău murise undeva departe și că ai plecat imediat cu mama ta la locul de nenorocire. N-am mai aflat nimic mai mult.

Aceste scrisori ce le-am pentru tine le țin închise în sertarul meu: el singur știe taina vinovată a unui amor ce-mi distruge încet ființa.

Dacă așa știi unde ești as veni să te caut și la capătul pământului. Așa lua traista și toașagul pribeagului și așa porni în căutarea ta, cum m'aș găsi și cum aș putea numai să te mai văd odată și să respir aerul parfumat care mângâie ființa ta dragă.

Toate încercările mele sunt zadarnice. Poate că nu vei reveni niciodată, poate că te-ai stins și tu, fiindcă nu dai niciun semn de viață că mai ești printre vii.

De multe ori am iluzia că te zăresc într-o stea de pe cer și privesc lung și cu drag astrul acela și scîlpirea lui mă mângâie parcă ar fi zămbet dela tine.

Alte ori caut distracție. Mă duc în saloane și în localuri de petreceri. Aud în jurul meu cântece de veselie, jazz-band-uri, prieteni cari fac glume, râd șgomotos și „domnișoare“ care chicotesc.

Sunt „fete“ pe cari le-aș fi iubit altădată și pe cari poate le găseam tot așa frumoase ca și tine, dar azi ele nu mai mă impresionează și nu mai au niciun farmec pentru mine. Tu ai luat vraja naturii și liniștea mea cu tine, ca să mă lași singur și nenorocit.

III

Aceste scrisori, deși ți le adresez ție, totuși sunt ale mele și le scriu numai pentru mine. Cine știe, poate va veni o vreme când le vom citi împreună! Dar aproape nu mai cred a ceasta, fiindcă prea multă vreme a trecut de când nu te-am văzut și prea mult am suferit ca să mai am puterea necesară ca să te iubesc acum, cum te-aș fi iubit atunci.

Am găsit o femeie care mă iubeste, e devotată și mă adoră. E sinceră și o

PRIMAVARA

*Cu haina ta de flori și de verdeață
Cu părul auriu aprins de soare,
Cu chipu 'nvăluit într'o lumină clară
Mai vin la noi, frumoasă primăvară*

*Mai vin cu bucuria casei noastre
Să mai înveselești truditul suflet;
Mai vin să 'mprăștii trista iernii ceață,
Să renoești iubirea de viață.*

*În satul nostru, înșirat pe coastă,
Noi te-așteptăm cu mare uerăbdare;
Din toate zănele din lumea largă
Tu ne ești cea mai scumpă și mai dragă.*

*Și viața mi-i tot tristă și amară;
De ce nu vii, frumoasă primăvară?*

G. Feresnariu

cred, dar inima mea nu mai simte decât numai pentru tine. Ea este pentru mine o streină pe care o mângâie de milă și dintr'un sentiment de recunoștință. Știu bine că am s-o pierd și pe ea din pricina ta, cum am pierdut și pe altele și cum voi pierde pe toate femeile ce le voi cunoaște până în clipa când sper că te voi revedea. Atunci mă vor trezi ca dintr'un vis și voi privi, cu ochii realității viața și oamenii.

G. Niculescu-Varone

Sfârșitul lumii

(Vezi ilustrația din pag. I)

Anul „O mie“ a fost un an de criză grozavă pentru toate națiunile din Occident. Dela debutul erei creștine, tradiții obscure și profeții echivoce afirmau că pământul va pieri la sfârșitul secolului al X-lea.

Pe măsură ce se apropia data fatală, neliniștea devenea tot mai mare. În așteptarea evenimentului pe care îl anunțau profețiile, toți examinară cu mare atenție tot ce părea a fi o înștiințare sau o veste și cronicile notau cu scrupulozitate toate aceste întâmplări. Așa bună o ră în anul 996 s'au ivit mari furtuni pe ocean, iar în primăvara viitoare a apărut la răsărit o cometă, exact în locul de unde trebuia să roboare „Bestia Apocalipsului“. În iarna anului 999 care precedea anul marcat de Dumnezeu, zăpada căzu în atât de mare cantitate, încât în mai multe provincii colibele ciobanilor au fost înmormântate și mulți ciobani au pierit împreună cu turmele lor. După aceea a plouat trei luni în șir, așa că recolta a fost complet disrusă iar foametea a bătuit cruntă.

În sfârșit sosi și anul „O mie“. În primele luni ale acestui an nu s'a petrecut nimic deosebit. Prin vara și vara trecută și odată cu ele credința în sfârșitul lumii slăbi. În Septembrie însă a apărut pe cer, la apus, o cometă care străluci trei luni, luminând cerul cu o lumină orbitoare.

Anul „O mie“, cu toate că nu s'a petrecut nimic deosebit în cursul lui, a fost totuși pentru strămoșii noștri un prilej de groază și au trebuit să treacă mulți ani pentru ca sufletele superstițioase să se liniștească.

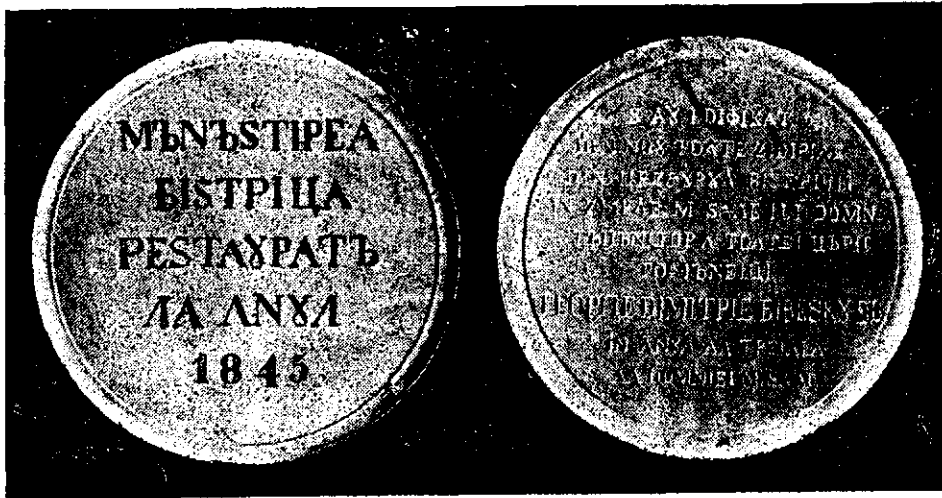
Cu toate acestea neînfruptarea profesiei n'a slujit la mare lucru, căci de la anul o mie până în secolul al XVI-lea, istoricii au numărat numai puțin de douăzeci și cinci de date precise, care anunțau cu surle și fanfare cataclismul final.

Totuși nu e un secret pentru nimeni că sfârșitul pământului trebuie să se producă într'o bună zi. Dar cum va pieri pământul? În privința asta savanții nu sunt de acord. Unii ca Herschele și Laplace au susținut că viața va pieri din pricina stingerii totale a soarelui; alții pretind că din pricina lipsei acidului carbonic, iar alții mai afirmă că peste câte va mii de ani omenirea va pieri de sete din pricina disparției elementului lichid. Alții iarăși prevăd un nou potop. În sfârșit acum un statistician american a calculat că pe la anul 2120 pământul nu va mai putea hrăni populația, așa că oamenii înșiși vor suprima omenirea. Lucrul acesta poate părea paradoxal, totuși e destul de verosimil căci nu s'a văzut oare, cu ocazia războiului mondial, la ce grad a fost împinsă nebunia distrugătoare a oamenilor?

Cronica medalistică

de C. A. ORĂȘIANU

1845. Medalia restaurării mănăstirii Bistrița

Cu ocazia restaurării mănăstirii Bistrița s'au gravat medalii de argint în mărime de 71 mm care au fost împărțite de domnitor dregătorilor și câtorva familii de seamă care au asistat la târnosirea, acestei mănăstiri care sa făcut cu mare pompă.

Avers. Pe cinci rânduri e gravat cu litere chirilice MANASTIREA — BISTRITZA — RESTAURATA — IN

ANUL — 1845 —

Avers pe nouă rânduri. S'AU EDIFICAT — DIN NOU TOATE ZIDIRILE — DIN PREJURUL BISERICII — IN ZILELE M. SALE P. I. DOMN — STAPANITOR A TOATEI ȚĂRII — ROMANEȘTI — GEORGIE DIMITRIE EIBSCU VV — IN ANUL AL TREILEA — AL DOMNIEI M. SALE

1848. Medalia concertului Liszt la Iași

Și mai înainte vreme, când călătoriile dintr'o țară în alta se făceau cu greutate artiștii făceau totuși turneeuri în străinătate.

Celebrul pianist Liszt după un concert dat la Varșovia a fost invitat să concerteze și la Iași. Acest concert a fost la 11 Ianuarie 1847.

Printre c'lectionari circu'ă o medalie în mărime de 35 mm. care aminteste acest fapt cu legendele scrise cu litere chirilice.

Avers. LIST. La concertul dat în Iași de Teatrul nou.

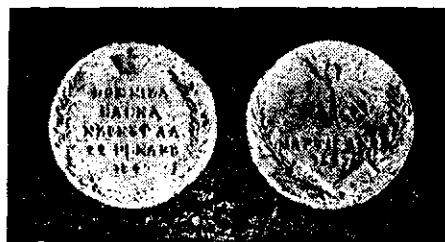
Revers. In 11 Ianuarie 1847.

Se crede — cu multe motive — că și această medalie este bătută mult mai târziu de către un negustor de vechituri din Iași. Unul dintre motive e că numele muzicantului, după cum se vede din cliseul de mai sus e scris List în loc de Liszt cum e corect.

1847. Mărturia Domnii Ele..a

Această mărturie e foarte rară.

Academie a avut un exemplar. D. Moisiș, numismatul Academiei a identificat aceasta mărturie ca fiind a Elenei Bibescu.

Avers. O coroană formată din două ramuri de lauri reunite la vârf. In partea de sus o coroană domnească. In mijloc, pe 5 rânduri legenda cu

litere chirilice DOMNIZA — ELENA — NASCUT — LA — 22 GENARE — 1847.

Revers. Două ramuri de lauri încrucișate în partea de jos. In partea de sus un porumbel ce se scoboară din cer înconjurat de raze. La mijloc pe 2 rânduri legenda MARTIE In 2 — 1847.

Mărturia e de argint, fără toartă și are 23 mm diametru.

(Va urma.)

Zădărnice...

Zadarnic cânti eternul cânt,
Copil pribeag al nimănui,
Cei ce 'nțeleg azi nu mai sunt,
Mai bine pune 'n ui!...

Zadarnic mri trăești în viață,
Fapturi ca tine nu sunt două;
Trăcutul singur te învâță,
Să nu mai sperii o viață nouă!...

Zadarnic tu, mereu, visezi,
In cartea vieții este scris —
Și 'ntreaba de nu vrei să crezi, —
Că ce e vis rămâne vis!...

Zadarnic mri aștești cu dor,
O rază vagă de iubire,
E stins al dragostei fior,
Și-n viață nu-i de cât durere!...

A fost născut fără noroc,
In lumea 'n care viețuești,
Și nu găsi-ici mai bun loc,
Ca cel din ferele cerești!...

M. Marinescu-Angel

Puțină fantezie

Bietul conu Tudorică e rău bolnav. Coana Frusinica, speriată, a trimis după doctorul casei. Dar acesta nu era acasă și a trebuit să fie chemat altul. Primul doctor sosind imediat acasă servitoarea îi spuse că l'a chemat conu Tudorică. Fuga, pălăria, paltonul și buzna la bolnav care ședea pe aproape.

Pe scară se întâlni cu cel'alt doctor chemat și el în grabă.

Ambii doctori se apropiară, fiecare de o parte și alta a patului în care conu Tudorică gemea ușor. Vărară mâinile sub plapumă spre a-i pipăi pulsul.

— E febră tifoidă! zise unul din doctori...

— Ba de loc, făcu cel'alt. E pur și simplu beat, bolnavul nostru.

Conu Tudorică auzind ce spuneau doctorii sări ca ars drept în picioare.

Oroare!... Cei doi savanți se țineau de mână!...

Prânzul unchiu'ui

Este prima zi de Crăciun și d-na Zefirescu se pregătește să se ducă la unchiul cel mai cu ighemonicon, să-i facă vizită. Ea este gătită cu cerceii lungi la modă, în rochia șemiză cea mai șică, cu lognonul de aur agățat de un lanț tot de aur, și cu șirul de perle de gât. Așteaptă pe soțul ei să vină să o ia. Dânsul după obicei, măcar că este Crăciun, s'a dus să dea o țărcoală pe la club: „să mă vadă băeții”, cum zice el. Dar vine îndată, a zis dânsul:

— Peste o jumătate de oră mă întorc! Așteaptă-mă. Bițico dragă!

D-na cam enervată n'a avut ce face, dar mormăie între buze: „puteai să nu te mai duci azi la club!”

D-na Zefirescu știe că obiceiul unchiului este să oprească la masă rudele de aproape fără a face invitațiuni speciale, totuși nu vrea să se ducă prea târziu la vizită, să nu aibă aerul că se duce numai pentru prânz. Ii recomandă lui Jenică să nu întârzie.

— Dacă trece ora patru, ne vom întâlni la unchiu.

— Bine! răspunse Jenică

Ora patru a trecut, și soția enervată de așteptare, pleacă de acasă.

La unchiu, lume multă, conversație vioasă, tot felul de lucruri bune, dar bărbatul lui Zozo nu e! n'a venit, și nu vine!... Zozo nu pricepe nimic? Știe că clubul are o mare atracție asupra lui Jenică, dar oricât, nu așa încât să-și uite el orice obligațiune.

Rudele se miră de lipsa lui. Se fac orele șase, șapte, opt și nu mai vine.

Mătușa Zozii insistă ca ea să rămână la masă, dar D-na Zefirescu este și îngrijată și furioasă de această întâmplare: nu știe cum să o interpreteze, și pleacă acasă recăjită foc.

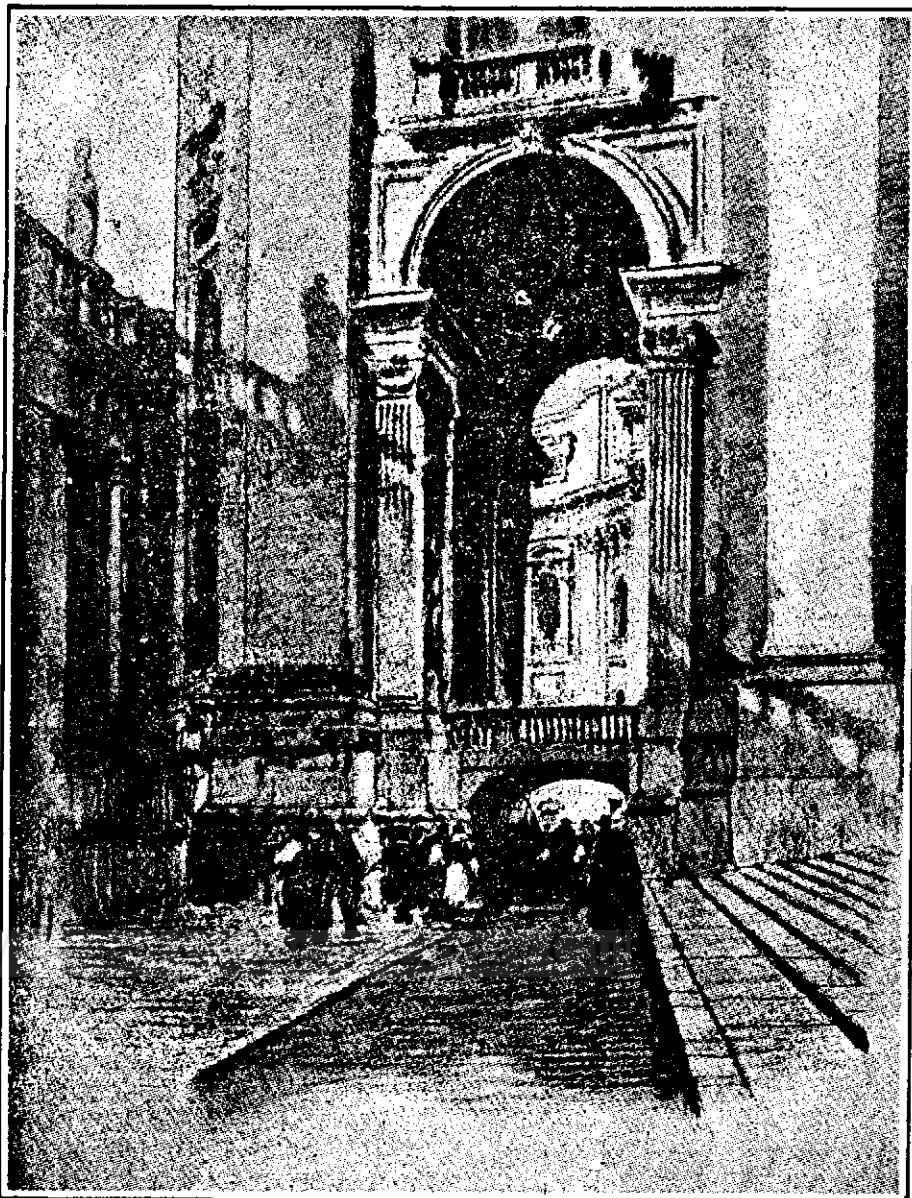
Zi de Crăciun a fost asta? tot timpul cu ochii pe use să vadă dacă nu vine Jenică, și el habar n'are!...

De sigur, s'a antrenat la vreun poker, la o sumă mare, o fi pierzând? cine știe! — Ajunsă acasă unde servitoarea n'o aștepta, și nu prezățise nimic, d-na se plimbă nervoasă prin odaie.

— Ce-am să-i fac când o veni, o să vadă el! bombăne dânsa. Am rămas fără prânz, și ce prânz! Stau singură acasă să-mi închipui o sută, și o mie de lucruri. Doamne ferește! i s'o fi întâmplat ceva? ufl nesuferiți sunt bărbatii!...

Zozo nu poate sta locului, când de odată se deschide ușa și apare d-nul Zefirescu, cu fata roșie, contrariată: este îmbrăcat cu un palton străin, lung, larg care-i vine până la glezne

Prin Roma

Pasajiu în curtea bisericii Sf. Petru. (Din volumul „Roma”.
Desemn de G. Mentassi).

cu mânecile până'n unghii iar pe cap are o pălărie străină cafenie cu borduri mari (el obișnuit nu poartă decât pălării melon). Intră în odaie furios:

— Firar al dracului de măgar!...

— Dar bine Jenică! exc'amă Zozo, nu mai poate însă spune nici o vorbă! Aspectul bărbatului ei o amuțește: isbucnește într'un mare hohot de râs!... Râde, râde cu lacrimi, servitoarea râde; numai Jenică nu râde: se plimbă furios prin odaie gesticulând. Aspectul lui, în adevăr, este straniu. El, un om elegant, cochet, mic de talie și cam gros, îmbrăcat cu acel palton străin în care se pierde, și cu acea pălărie de torcedor în cap toate astea îi dau o înfățișare nu se poate mai comică.

— Auzi domnule! urmează el să-mi ceară să-i împrumut pălăria și paltonul ca să-și urmărească amo-

reaza.

— Pentru un ceas, monșer, mi-a zis el, pentru un ceas!... Și acum este ora opt și jumătate, și am așteptat doar o veni, așa! de unde!... și a trebuit să-i iau și eu haina și pălăria să mă întorc acasă. Și m'am înapoiat ca să te liniștesc pe tine, îi zise Jenică, Zoză, ca să nu crezi că mi s'a întâmplat ceva; dar mă duc iar la club, să-mă vad de palton și de pălărie. Auzi dumneata, să-mi ia lucrurile pentru un ceas, și să mă fie acolo cinci ore, să-l aștept pe el: netotul!... Și-am rămas și nemâncată; am pierdut prânzul de la unchiu; ne-a stricat toată ziua de Crăciun!...

— Într'adevăr dragă, nu știu ce îți s'a întâmplat, dar am rămas fără prânz! zise d-na Zefirescu. — Vad! ce caraghios ești! și râde iar, și râde.

— Să-ți explic dragă, urmează d-nu Zefirescu desbrăcându-se: cunoști pe

CÂNTEC

*Pe marginile gurii tale, de-abanos,
Stă prinsă 'n cue o frunză sângerată,
Nu știu de e pătrunsă 'n miez, ori, e pătată
De incremenirea zămbetului veninos?*

*Dar otrăvită-așz um e de vrei,
Fără să-mi ceri brăța e de răbin,
Fără să-ți cânt, să plâng, ori să mă 'nchin...
Răsfrânge-ș apăsă, pe ochii me...*

*Să simt în trup, fășniri de sânge mort,
Tot trupul tău, să-l simt tornat în mine:
Și 'nvins sub rămășițe d ruine,
Să nod plângând al desnădejzii tort...*

*Va fi ea mai din urmă încercare,
Vestmânt țesut din ram ri prohodite;
Frânturi zg obii, de cântece adormite,
Din sufletu-mi cuprins de 'nflorare.*

*Și atunci, târziu... când gura ta de sânge
Imi va seca lumina ochilor,
Pe strut va crește floarea îndrăgostirilor,
Insa, nici ea, nici eu nu te-oi mai plânge...*

George Nutzescu

prietenul meu Georgel, este amorezat lulea; și prietena lui, îl înșeală. Desperat a venit pe la ora patru la mine, să mă roage să-i dau paltonul și pălăria mea; ca să-și poată urmări mai lesne dulcinea schimbându-și silueta.

— Numai un ceas, monșer, mi-a zis el, maximum, un ceas.

— Și eu ca un prost l'am crezut! Și stai, și așteaptă, și gândește-te la tine, la întâlnirea ce-ți dasem la unchiu, și vremea trecea, și-mi venea să turbez!..

La opt nu am mai răbdat! Îam luat și eu pălăria și paltonul, și am venit să te liniștesc; dar o să vadă el, ce-am să-i fac! măgarul!..

În minutul acela servitoarea anunță:

— D-nul Georgel Nichiforescu.

Georgel, înalt, slab, intră în odaie ca o viellie: cu pălăria melon a lui Jenică pe vârful capului, cu paltonul scurt și cu mânecile dela palton ceva mai jos de coate.

— Mii de scuze dragul meu! te-am căutat la club, și mi s'a spus că ai plecat acasă: uite, am alergat după tine. Sunt desperat, monșer! m'am convins, mă'nșală! D-na petrece și eu turbez!.. Se plimbă agitat prin odaie și dă cu ochii de Zozo care râde într-un colț al odăii.

— Mii de scuze, doamnă! își scoase pălăria de pe cap pe care în turburarea lui uitase să si-o scoată.

— Scuze, scuze! zise Jenică, dar am rămas fără prânzul unchiului, și n'avem nimic pregătit acasă. Zău! că ai merita o bătaie!

— Mii de scuze, repetă Georgel,

care în turburarea lui nu mai găst altceva de spus.

— Scuzele ca scuzele, dar nu se potrivește ca în ziua de Crăciun să rămânem nemâncați, zice Zozo: d'oe Georgel scoate-ți paltonul bărbatului meu care nu-ți vine tocmăi bine, și rămâi cu noi la masă, să nu zcem că n'am avut și noi un mosafir de Crăciun; am găsit în cărnară cu ce să improvizăm un prânz, nu așa de bun ca al unchiului, dar totuși destul de bun ca să ne îmbrăcăm de acest neajuns. Drept pedeapsă ai să ne istorisești aventura d-tale de astă seară.

— Mă rog doamnă să mă scuzați! sunt un netrebnic, un nenorocit, mă înșală, m'am convins, mii de scuze, mă rog!..

Zozo râzând se duse să orânduiască masa. Sonteste esind din odaie:

— Bine-i face, prea e prost!

Eufrosina Pallă

Insemnări de SILVIU NICOARA

Demonax a fost un filozof grec de prin veacul al doilea după Christos, ale cărui fapte și sentințe ne-au rămas cunoscute datorită biografii — elogiu scris de contemporanul și admiratorul său, *Lucian*. Nu făcea parte din nici o sectă filozofică, se purta îmbrăcat simplu, avea mult bun simț și, după ce a trăit în deplină sănătate o sută de

ani, s'a lăsat să moară de foame, pentru a nu mai împovăra pământul cu greutatea trupului său. Transcriu aci câteva din maximele și anecdotele ce se pun pe socoteală acestui *Demonax*:

„Un senator roman care se afla la Atena, îi spunea, arătându-i pe fiul său, un tânăr de o frumusețe rară, dar moale și afemeiat: „Iată pe fiul meu, care te salută.

— Frumos tânăr, răspunse *Demonax*, e vrednic de tine, și seamănă leit mami sale“.

— Altădată: „un atlet; învingător la jocurile olimpice, fiind ironizat de către filozoful nostru, fiindcă se arătase în public cu o togă brodată cu flori îl lovi cu o piatră în cap de-i tășni sângele. Cei de față se mâniară, fiecare se crezu el însuși rănit; ei strigară că trebuie adus cazul la cunoștința pretorului.

„Nu la pretor trebuie să ne adresăm; amici, ci la medic!“

— Odată: „unul din amicii lui îi zise: „Haide, *Demonax* la templul lui Esculap, să ne rugăm pentru fiul meu

— Adică crezi că Esculap e surd, că nu poate auzi de aci rugăciunile noastre?“

— Peripateticianul *Agatocle* se lăudă că e singurul și cel dintâi dialectician: „Dacă ești întâiul; scumpul meu *Agatocle*, nu ești singurul și dacă ești singurul nu mai ești întâiul.“

— Povățuia pe un retor, care se producea foarte prost, să se formeze prin exerciții neconținut: „Dar declam în fiecare zi către mine însumi, răspunse cellalt

„Acum nu mă mai miră de ce vorbești așa de rău, când ai un auditor atât de prost.“

— Ahmet, un poet prost, îi spuse că și-a scris propriul lui epitaf într'un singur vers, și că dispusese prin testament ca versul acesta să fie gravat pe coloana de pe mormântul său. Iată versul:

„Glia cuprinde doar oase: Admet sburată la ceruri.

„Versul acesta e așa de frumos; zise *Demonax* zâmbind, că aș vrea de pe acum să-l văd gravat pe coloană.“

— Când fu să moară, fu întrebat cum voește să i se facă înmormântarea: „Nu vă îngrijiiți; răspunse el; mirosul cadavrului meu, o să facă să mi se dea și mie o groapă.“

„Ce, n'ar fi lucru ruinos să lepădăm câinilor și păsărilor trupul unui om ca tine?“

„Nu e nici o ciudățenie, că voesc să le fac oarecari servicii unor ființe vii și după moartea mea.“

Știința modernă studiază astăzi legăturile adânci ce se găsesc între cele cinci simțuri. Sunt interesante mai ales cazurile anormale, când funcțiunile specifice ale simțurilor se confundă, se contopesc între ele. Am scris

odată despre acei oameni cari *văd culorile*. Faptul e de altfel generalizat: poetul francez *Rimbaud* a compus acum vre-o douăzeci de ani admirabile versuri simboliste în care mărturisea nuanțele colorate sub care îi apar sunetele, iar marcele nostru savant, Dr. Marinescu, a publicat de curând într-o revistă franceză de specialitate, interesante studii în această privință.

Aci vom cita confuzia între *parfum* (miros) și *culoare*, mărginându-ne să ilustrăm însemnarea noastră cu o singură pildă, luată din poezia japoneză. E bine să se știe, mai înainte, că — în limba japoneză — cuvântul *niroi* înseamnă *miros, parfum*, însă are uneori și înțelesul lui *iro*, care înseamnă *culoare*. Vedeti, dar, că faptul e general. Iată acum o strofă transcrisă în litere latine:

„Iro ha nice to
„cirinuru wo,
„waga yo tare zo
„tsune naram?
„ui no oku yama
„kyoo koete;
„asā-ki yune misci
„ehi mo sezu.”

Și traducerea: „*Culoare și parfum* — se evaporă; în această lume ce este, totuși, — durabil? — în abisul existenței — „astăzi” dispăre — și nici chiar somnul eteric — nu poate fi altfel.”

Măicuța

*În chilia ei micuță,
Plânge jalnic o măicuță:
— Doamnă, iartă ce-am făcut!
Nu-i de vină decât dorul
Care mi-a întins ulciorul
Și-am băut...*

*Face-o cruce iar, măicuța
Și se răgă sără uf:
— Doamnă, care ești prea bun!
Iartă sfînie, că nici dorul
Nu-i de vină, ci odorul
Că-i nebun...*

*Și în ruga ei fierbinte,
Maica i zice înuinte:
— Iartă Doamne... Doamne bun...
Nu-s de vină... nu-i de vină...
Spune mi când are să vina
Cel nebun?.*

C. Delamunte

Honoré de Balzac

GOBSECK

Traducere de Const. A. I. Ghica

— Urmare —

— La ce poate oare să se gândească omul acesta? mă întrebam eu. Știe el ca există un Dumnezeu, ca sunt în lumea asta sentimente, temeii, tericire? Și l'am plâns cum a-și îi plâns un boi-nav. Mi-am spus însă în același timp că, dacă într'adevăr avea mîoane la bancă, putea să stapanească cu închi-puirea tot pământul pe care-l strabătuse, îl scotoicise, îl evaluase și-l exploata-se.

I-am întrerupt gândurile spunându-l: Bună seara iată Gobseck. Atunci el întoarse țara spre mine și sprance-nele lui negre și stufoase se apropiară ușor; la el întiețianea aceasta caracteristică era egală cu risul cel mai vesel al unui meridional. — Ești tot atât de posomorit ca în ziua când ți s'a adus vestea falimentului aceluia librar căruiua i-ai admirat așa de mult iscusința, cu toate că ai fost victima lui.

— Victima lui? întrebă el mirat.

— Cum, ca să obție concordatul, nu și-a regulat el creanța în polite semnate de firma casei și după ce a scăpat de faliment nu ți-a impue reducerea obținută prin concordat? — Era fin, răspunse el, dar tot am pus ghiara pe dânsul. — N'ai ceva polite de protestat? suntem în treizeci ale lunii mi se pare. Ii vorbeam pentru prima dată de bani. Iși ridică ochii spre mine privind-mă ironic; apoi cu o voce dulce ca sunetele pe cari le scoate din flaut un elev care nici nu știe încă să sufle într'ânsul: — Mă distrez, îmi spuse el. — Cum? te distrezi și d-ta câteodată? — Nu vei fi crezând doar că numai cei cari fac versuri sunt poeți? mă întrebă el, dând din umeri și uitându-se cu milă la mine. — Poezie și în capul ăsta! îmi spuneam eu, căci nu cunoșteam încă nimic din viața lui. — Ce viață ar putea să fie mai strălucitoare de frumusețe ca a mea! urmă el mai departe, pe când ochii lui se aprindeau. — Ești tânăr încă, ai ideile vârstei d-tale; în jărătecul din sobă vezi chipuri de femei, eu nu văd decât făciuni. D-ta crezi în totul, eu nu cred în nimic. Păstrează-ți iluziile, dacă poți. Eu să-ți fac socoteala vieții. Vine o vreme când v'ata nu e altceva decât obicnuița cu un loc care ți place mai mult. Fericirea consistă atunci în exercițiile facultăților noastre aplicate la realități. În afară de învățămintele astea două, totul e minciună. Prin-

cipiile mele au variat ca și acele ale tuturor camenilor, a trebuit să se schimb la fiecare iantuime. Ceeace admiră Europa, Asia pedepsește. Ceeace e un vișu la Paris, e o necesitate când ai trecut dincolo de insulele Azore. Nimic nu e statornic pe pământ, wate's convenții cari se modinea după oimare. Pentru cine s'a aruncat iară voie în valtoarea vieții sociale, convingerile, și morala nu sunt decât cuvinte goale de înțeles.

Ceeace rămâne în noi e singurul sentiment adevărat pe care nu l'a dat natura: instinctul de conservare. În societățile voastre europene însăntul se chiamă *interes personal*. Dacă ai fi trăit atât cât am trăit eu ai ști că nu există decât un singur lucru real, cu va-oare destul de sigură ca să merite să te ocupi de dânsul.

Lucrul acesta.. e AURUL. Aurul reprezintă toate forțele omenesții. Am călătorit, am văzut că pretutindeni sunt munți și șesuri întinse; șesurile plictisese, munții obosesc; deci locurile nu înseamnă nimic. Intrucât privește moravurile, omul e pretutindeni același. Pretutindeni aceiași luptă între săraci și bogați, aceiași luptă inevitabilă; e mai bine deci să fii exploatat; pretutindeni vei găsi oameni cu mușchii de fier cari muncesc și cameni limfatici cari se chinuiesc zadarnic; pretutindeni plăcerile sunt aceleași, căci pretutindeni simțurile se sleiesc repede și un singur sentiment le mai rămâne oamenilor: vanitatea! Vanitatea, ea e esența sufletului nostru, și numai cu valurii de aur poate fi împăcată. Capriciile noastre cer timp, mijloace fizice sau griji necurmuate. Eii bine! aurul conține totul în germen și dă totul în realitate. Numai cei nebuni și cei bolnavi pot să-și găsească ferd. cîrea dându-și nopțile în cărți ca să afle dacă vor câștiga câțiva go'ogani. Numai cei proști pot să-și piardă vremea întrebându-se ce se petrece, dacă doamna cutare s'a culcat singură în patul ei sau cu altul, dacă are mai mult sânge în vine sau mai mult temperament decât virtute.

Numai cei smintîți și cei vecinic amăgiți pot să se creadă folositori semenilor lor, pentrucă izbutesc să lege câteva principii politice, cu cari să guverneze evenimentele totdeauna nprevăzute. Numai neghiobi; or li e dat să vorbească de actori și să repete vorbele lor; să facă zilnic, doar că într'un spațiu mai întins, plimbarea pe care fiarele sălbătece o fac între zăbrelele cūstei lor; să se îmbrace pentru altul, să mănânce pentru altul, să se mândrească cu un cal sau cu o trăsură, pe care vecinul nu va putea s'o aibă decât trei zile mai târziu.

„UNIVERSUL LITERAR”

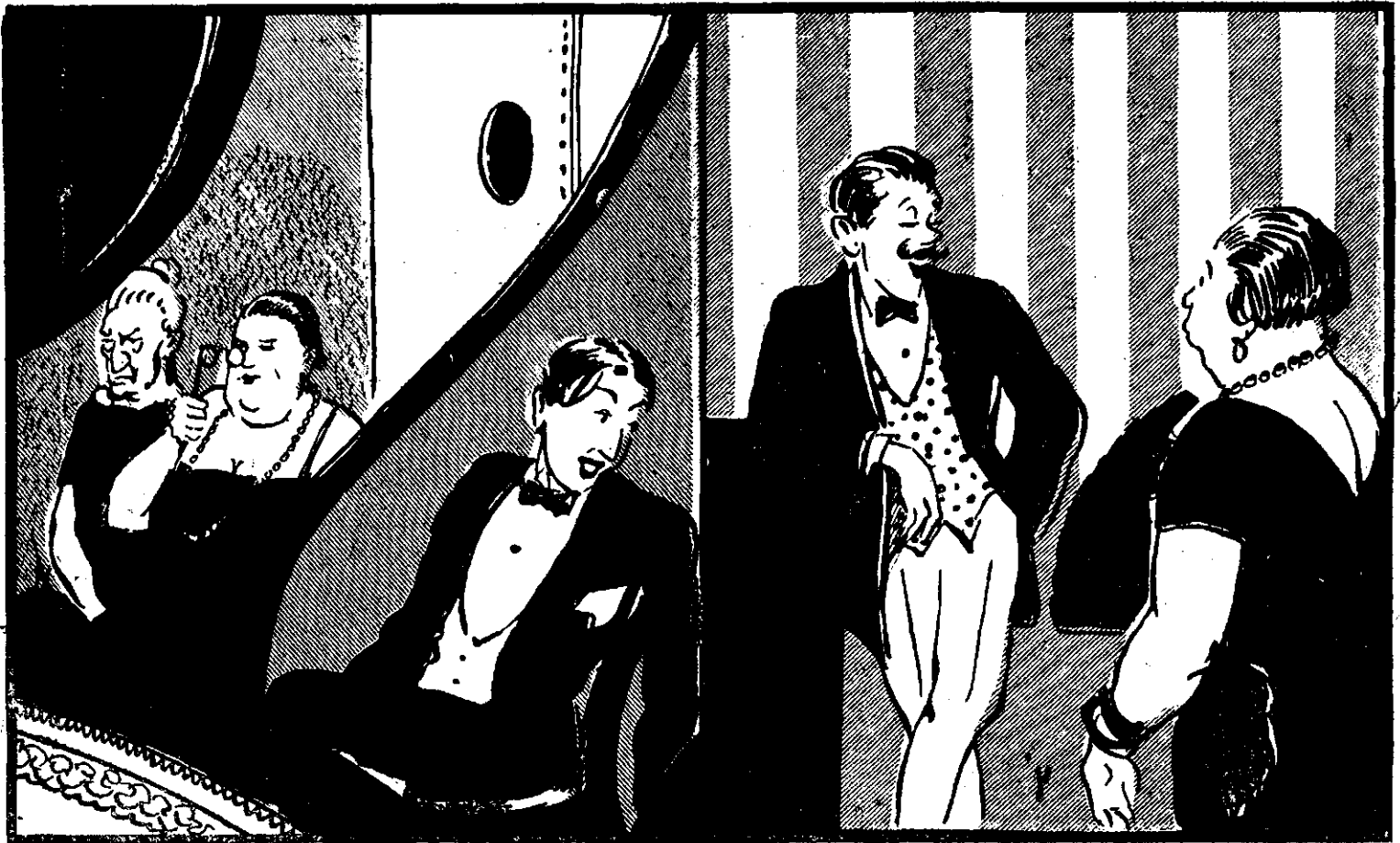
PREMIILE FILATELICE

Pe luna Martie 1925

CUPON No. 4

Geloze

Un truc

— De când și-a tuns părul, bărbatu-său gelos n'o mai lasă să iasă n lume decât cu păzitoarea ei bătrână....

— Cum iei de nevastă o femeie cu 10 copii?
— Vreau să profit de legea de încurajare a familiilor numeroase...

Nu-i asta oare viața parizienilor noștri, tradusă în câte-va fraze? Să privim viața mai de sus de cât o văd ei. Fericirea constă sau în emoții puternice care uzează, cari ard viața, sau în ocupații regu late cari o transformă într-o mașină, funcționând cu o regularitate matematică. De-asupra acestor fericiri, există un fel de curiozitate, prelinsă nobilă, care vrea să cunoască tainele naturii sau să imite unele din efectele ei. Ce sunt altceva, în două cuvinte, arta sau știința, pasiunea sau liniștea? Ei bine! toate pasiunile acestea omenești mărite de jocul intereselor voastre sociale vin și defilează pe dinaintea ochilor mei liniștiți. Apoi curiozitatea voastră științifică, lupta aceasta din care omul

ese totdeauna învins, eu o înlocuiesc cu pătrunderea și înțelegerea tuturor resorturilor cari agită omenirea. Într'un cuvânt stăpânesc lumea fără trudă, și lumea nu mă stăpânește nici odată. Ascultă-mă, reuă el, povestindu-ți ce am făcut în dimineața asta, vei ghici plăcerile mele. — Se sculă, împinse zăvorul la ușă, trase o draperie veche, ale cărei verigi scârțiră pe vergeaua de fier și se lăsă din nou în fundul jilului. — Azi dimineață, urmă el, aveam numai două efecte de încasat, celelalte le lasem în ajun ca bani unor clienți ai mei! E și asta un mic câștig, căci la scont scad cursa pe care trebuie s'o fac pentru încasare, luind doi franci pentru trăsura. N'ar fi caraghios ca eu să străbat tot Parisul pentru un scont de șase franci, eu care nu mă supun nimănui și care nu plătesc de cât șapte franci impozit pe an? Prima poliță în valoare de o mie de franci adusă de un tânăr elegant, băiat chipeș cu haine în șireturi, eu monoclu, cu tilde una din cele mai frumoase femei din Paris, măritată cu un oarecare proprietar putred de bogat, un conte.

(Va urma)

Un foarte frumos succes de librărie găsește volumul apărut de curând **Grădina lui Dumnezeu** de C. Cosco.

Cartea, care cuprinde 24 del schite umoristice, cu numeroase desene în text, de Gily și Petrescu, se citește admirabil, constituind un moment de desfătare.

Prețul unui exemplar 30 lei, la toate librăriile.

Citiți „Veselia”

Crème Simon

CREMA SIMON

Această cremă igienică și binefăcătoare albește și înmoale pielea dându-i o mătășenie și o catifelare fără pereche. Ea conservă femeii frumusețea și frăgezimea tinereții.

CREMA SIMON

face să dispară toate micile alterări ale epidermei: crăpături, degerături, roșeață, păriri, etc. Crema trebuie întinsă pe pielea încă umedă.

Pudra și săpunul Simon

Universul Literar

Cuponul Nr. 16

Strângeți complet aceste cupoane și veți lua parte la premiile „Universului” printre cari și 3 CASE. Tragerea în primăvară